

Zbiór Orzeczeń

WYROK TRYBUNAŁU (pierwsza izba)

z dnia 14 listopada 2024 r.*

Odesłanie prejudycjalne – Zbliżanie ustawodawstw – Harmonizacja niektórych aspektów prawa autorskiego i praw pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym – Dyrektywa 2001/29/WE – Artykuł 2 – Prawo do zwielokrotniania – Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i b) – Wyjątki i ograniczenia – Godziwa rekompensata – Bezpośrednia skuteczność – Podmiot powołany przez państwo do poboru i rozdziału godziwej rekompensaty – Szczególne uprawnienia

W sprawie C-230/23

mającej za przedmiot wniosek o wydanie, na podstawie art. 267 TFUE, orzeczenia w trybie prejudycjalnym, złożony przez ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (sąd gospodarczy w Gandawie, oddział w Gandawie, Belgia) postanowieniem z dnia 16 lutego 2023 r., które wpłynęło do Trybunału w dniu 13 kwietnia 2023 r., w postępowaniu:

Reprobel CV,

przeciwko

Copaco Belgium NV,

TRYBUNAŁ (pierwsza izba),

w składzie: T. von Danwitz, wiceprezes Trybunału, pełniący obowiązki prezesa pierwszej izby, A. Arabadjiev i I. Ziemele (sprawozdawczyni), sędziowie,

rzecznik generalny: M. Szpunar,

sekretarz: A. Lamote, administratorka,

uwzględniając pisemny etap postępowania i po przeprowadzeniu rozprawy w dniu 6 marca 2024 r.,

rozważywszy uwagi, które przedstawili:

- w imieniu Reprobel CV – A. Lambert i J.-F. Puyraimond, advocaten,
- w imieniu Copaco Belgium NV – T. van Innis, advocaat,

* Język postępowania: niderlandzki.

- w imieniu rządu belgijskiego – P. Cottin i C. Pochet, w charakterze pełnomocników, których wspierali S. Depré, G. Ryelandt i J. Van Vyve, adwokaci,
- w imieniu rządu francuskiego – E. Timmermans, w charakterze pełnomocnika,
- w imieniu Komisji Europejskiej – F. Ronkes Agerbeek, J. Samnadda i P.J.O. Van Nuffel, w charakterze pełnomocników,

po zapoznaniu się z opinią rzecznika generalnego na posiedzeniu w dniu 6 czerwca 2024 r.,
wydaje następujący

Wyrok

- 1 Wniosek o wydanie orzeczenia w trybie prejudycjalnym dotyczy wykładni art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym (Dz.U. 2001, L 167, s. 10; sprostowania: Dz.U. 2007, L 216, s. 24; Dz.U. 2010, L 263, s. 15; Dz.U. 2012, L 33, s. 9).
- 2 Wniosek ten został przedstawiony w ramach sporu pomiędzy Reprobel CV, spółką zajmującą się zbiorowym zarządzaniem prawami autorskimi i prawami wydawców, powołaną przez państwo belgijskie do poboru i rozdziału wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty dla autorów i wydawców w związku z działalnością reprograficzną, a spółką akcyjną Copaco Belgium NV (zwaną dalej „Copaco”), w przedmiocie odmowy zapłaty przez tę ostatnią na rzecz Reprobel kwot należnych w ocenie Reprobel z tytułu tych wynagrodzeń.

Ramy prawne

Prawo Unii

- 3 Motywy 31, 35 i 38 dyrektywy 2001/29 mają następujące brzmienie:

„(31) Należy zabezpieczyć właściwą równowagę praw i interesów między różnymi kategoriami podmiotów praw autorskich, jak również między nimi a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną. [...]

[...]

(35) W niektórych przypadkach dotyczących wyjątków lub ograniczeń podmioty praw autorskich powinny otrzymać godziwą rekompensatę jako wynagrodzenie za korzystanie z ich utworów lub innych przedmiotów objętych ochroną. Przy określaniu formy, szczegółowych warunków i ewentualnej wysokości takiej godziwej rekompensaty należy uwzględnić okoliczności każdego przypadku. Przy ocenie tych okoliczności pomocnym kryterium byłaby potencjalna szkoda poniesiona przez podmiot praw autorskich w wyniku danej czynności. W przypadku gdy podmiot praw autorskich przyjął już zapłatę w innej formie, na przykład jako strona opłaty licencyjnej, specjalna lub oddzielna zapłata może nie być należna. Wysokość godziwej rekompensaty musi uwzględniać stopień

wykorzystania zabezpieczeń technicznych przewidzianych w niniejszej dyrektywie. W niektórych przypadkach, gdy szkoda poniesiona przez podmiot praw autorskich jest niewielka, może nie powstać żadne zobowiązanie do zapłaty.

[...]

(38) Państwa członkowskie powinny być upoważnione do uwzględnienia, za godziwą rekompensatą, wyjątku lub ograniczenia wobec prawa do zwielokrotniania dla niektórych rodzajów zwielokrotniania produktów dźwiękowych, wizualnych i audiowizualnych przeznaczonych do użytku prywatnego. Może to zawierać wprowadzenie lub utrzymanie systemów wynagradzania, których celem jest wynagrodzenie podmiotom praw autorskich poniesionej przez nie szkody. [...].

4 Artykuł 2 tej dyrektywy, zatytułowany „Prawo do zwielokrotniania utworu”, stanowi:

„Państwa członkowskie przewidują wyłączone prawo do zezwalania lub zabrania bezpośredniego lub pośredniego, tymczasowego lub stałego zwielokrotniania utworu, przy wykorzystaniu wszelkich środków i w jakiegokolwiek formie, w całości lub częściowo:

- a) dla autorów – w odniesieniu do ich utworów;
- b) dla artystów wykonawców – w odniesieniu do utrwań ich przedstawień;
- c) dla producentów fonogramów – w odniesieniu do ich fonogramów;
- d) dla producentów pierwszych utrwań filmów – w odniesieniu do oryginału i kopii ich filmów;
- e) dla organizacji radiowych i telewizyjnych – w odniesieniu do utrwań ich programów, niezależnie od tego, czy te programy transmitowane są przewodowo lub bezprzewodowo, włączając drogę kablową lub satelitarną”.

5 Artykuł 5 tej dyrektywy, zatytułowany „Wyjątki i ograniczenia”, stanowi w ust. 2:

„Państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia w odniesieniu do prawa do zwielokrotniania określonego w art. 2, w następujących przypadkach:

- a) w odniesieniu do zwielokrotniania na papierze lub podobnym nośniku przy użyciu dowolnej techniki fotograficznej lub innego procesu przynoszącego podobny skutek, z wyjątkiem partytur, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę;
- b) w odniesieniu do zwielokrotniania na dowolnych nośnikach przez osobę fizyczną do prywatnego użytku i do celów ani bezpośrednio, ani pośrednio handlowych, pod warunkiem że podmioty praw autorskich otrzymają godziwą rekompensatę, uwzględniającą zastosowanie lub niezastosowanie środków technologicznych określonych w art. 6 w odniesieniu do danych utworów lub przedmiotów objętych ochroną;

[...]”.

Prawo belgijskie

- 6 Artykuł 59 wet betreffende het auteursrecht en de naburige rechten (ustawy o prawie autorskim i prawach pokrewnych) z dnia 30 czerwca 1994 r. (*Belgisch Staatsblad* z dnia 27 lipca 1994 r., s. 19297) w brzmieniu mającym zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym (zwanej dalej „ustawą o prawie autorskim”) stanowił:

„Twórcom i wydawcom utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym przysługuje prawo do wynagrodzenia za ich zwielokrotnianie, w tym na warunkach określonych w art. 22 § 1, 4° i 4^{obis} [...]

Do zapłaty wynagrodzenia jest zobowiązany producent, importer bądź wewnątrzwspólnotowy nabywca urządzeń umożliwiających kopiowanie chronionych utworów w przypadku wprowadzenia tych urządzeń do obrotu na terytorium krajowym”.

- 7 Artykuł 60 ustawy o prawie autorskim stanowił:

„Dodatkowo do zapłaty wynagrodzenia proporcjonalnego, ustalonego w oparciu o liczbę wykonanych kopii, zobowiązane są osoby fizyczne lub prawne, które sporządzają kopie utworów, albo, w określonych przypadkach skutkujących zwolnieniem wyżej wymienionych osób z tego obowiązku, osoby, które odpłatnie lub nieodpłatnie udostępniają urządzenie służące do zwielokrotniania osobom trzecim”.

- 8 Artykuł 60bis ustawy o prawie autorskim miał następujące brzmienie:

„Spółka zarządzająca prawami wyznaczona przez króla na mocy niniejszego rozdziału może uzyskiwać informacje niezbędne do wykonywania swoich zadań z poszanowaniem art. 78 od:

- Administration des douanes et accises (organu administracji ds. cła i akcyzy) na podstawie art. 320 loi générale sur les douanes et accises (ogólnej ustawy o cłach i akcyzie) z dnia 18 lipca 1977 r., zastąpionej ustawą z dnia 27 grudnia 1993 r.;
- organu administracji [ds. podatku od wartości dodanej (VAT)] zgodnie z art. 93bis Code de la TVA(kodeksu VAT) z dnia 3 lipca 1969 r.;
- oraz Office national de la sécurité sociale (państwowego zakładu ubezpieczeń społecznych) zgodnie z ustawą z dnia 15 stycznia 1990 r. o utworzeniu i organizacji Banque-carrefour de la sécurité sociale (rozdrożnego banku zabezpieczenia społecznego).

Bez uszczerbku dla art. 78 niniejszej ustawy wyznaczona spółka zarządzająca prawami może, na ich wniosek, udzielić informacji organom celnym i organom ds. podatku VAT. Bez uszczerbku dla art. 78 niniejszej ustawy, wyznaczona spółka zarządzająca prawami może komunikować się i otrzymywać informacje od:

- departamentu kontroli i mediacji [federalnej służby publicznej (FSP) ds.] gospodarki;
- spółek zarządzających prawami prowadzącymi podobną działalność za granicą, pod warunkiem wzajemności”.

9 Zgodnie z art. 61 ustawy o prawie autorskim:

„Wysokość wynagrodzeń, o których mowa w art. 59 i 60, określa król w drodze dekretu uchwalanego przez radę ministrów. Wysokość wynagrodzenia, o którym mowa w art. 60, może różnić się w poszczególnych sektorach.

Król ustala sposoby poboru, rozdziału i kontroli tych wynagrodzeń, jak również [moment], od którego stają się one należne.

Z zastrzeżeniem postanowień konwencji międzynarodowych wynagrodzenia przewidziane w art. 59 i 60 przysługują twórcom i wydawcom w częściach równych.

Zgodnie z warunkami i szczegółowymi zasadami, które ustala król, pobór i podział wynagrodzenia król powierza organizacji reprezentującej wszystkie organizacje zbiorowego zarządzania prawami autorskimi”.

10 Wysokość wynagrodzenia ryczałtowego i wynagrodzenia proporcjonalnego, o których mowa odpowiednio w art. 59 i 60 ustawy o prawie autorskim, została określona w Koniinklijk besluit betreffende de vergoeding verschuldigd aan auteurs en uitgevers voor het kopiëren voor privé-gebruik of didactisch gebruik van werken die op grafische of op soortgelijke wijze zijn vastgelegd (dekrecie królewskim w sprawie wynagrodzenia autorów i wydawców z tytułu kopiowania w celach prywatnych lub naukowych utworów utrwalonych na nośniku graficznym lub analogowym) z dnia 30 października 1997 r. (*Belgisch Staatsblad* z dnia 7 listopada 1997 r., s. 29874).

11 Artykuł 7 tego dekretu królewskiego stanowi:

„§ 1. Każdego miesiąca podmioty zobowiązane do zapłaty składają deklarację spółce zarządzającej prawami do dwudziestego dnia następującego po miesiącu, którego deklaracja dotyczy.

§ 2. Deklaracja, o której mowa w § 1, zawiera informacje pozwalające na identyfikację podmiotu zobowiązanego oraz informacje na temat liczby i cech koniecznych do określenia wysokości zryczałtowanego wynagrodzenia za sprzęt wprowadzony do obrotu na terytorium kraju w okresie objętym deklaracją.

[...]”.

12 Artykuł 1 Koninklijk besluit tot het belasten van een vennootschap met de inning en de verdeling van de vergoeding voor het kopiëren van werken die op grafische of soortgelijke wijze zijn vastgelegd (dekretu królewskiego w sprawie określenia podmiotu powołanego do poboru i rozdziału wynagrodzenia z tytułu zwielokrotniania utworów utrwalonych na nośnikach graficznych lub analogowych) z dnia 15 października 1997 r. (*Belgisch Staatsblad* z dnia 7 listopada 1997 r., s. 29873), stanowi:

„Spółka cywilna w formie spółdzielni z ograniczoną odpowiedzialnością, działająca pod firmą »Reprobel«, [...] jest odpowiedzialna za pobór i rozdział wynagrodzenia przewidzianego w art. 59–61 [ustawy o prawie autorskim]”.

Postępowanie główne i pytania prejudycjalne

- 13 Copaco jest dystrybutorem urządzeń informatycznych dla przedsiębiorstw oraz konsumentów, w tym urządzeń do kopiowania, jak kopiarki i skanery. Do końca 2016 r. spółka ta była z tego powodu zobowiązana wobec Reprobel do zapłaty ryczałtowych wynagrodzeń z tytułu zwielokrotniania utworów chronionych prawami autorskimi i prawami pokrewnymi (zwanymi dalej „wynagrodzeniami z tytułu godziwej rekompensaty”).
- 14 Ponieważ spółka Copaco doszła do wniosku, że w wyroku z dnia 12 listopada 2015 r., *Hewlett-Packard Belgium* (C-572/13, EU:C:2015:750) Trybunał orzekł, że art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 stoi na przeszkodzie części „ryczałtowej” systemu wynagradzania przewidzianego w belgijskich przepisach prawnych w zakresie wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, wobec tego przestała opłacać faktury wystawione przez Reprobel, odnoszące się do tego wynagrodzenia za okres od listopada 2015 r. do stycznia 2017 r., powołując się na skutek bezpośredni tego przepisu i informując, że zawieszenie opłat będzie trwało do momentu dostosowania przepisów belgijskich do przepisów dyrektywy 2001/29.
- 15 W marcu 2017 r. wszedł w życie nowy system wynagradzania z tytułu godziwej rekompensaty.
- 16 W dniu 16 grudnia 2020 r. Reprobel pozwał spółkę Copaco do *ondernemingsrechtbank* Gent, afdeling Dendermonde (sądu gospodarczego w Gandawie, oddział w Termonde, Belgia), który to sąd w postanowieniu z dnia 4 marca 2022 r. przekazał sprawę do *ondernemingsrechtbank* Gent, afdeling Gent (sądu gospodarczego w Gandawie, oddział w Gandawie, Belgia), będącego sądem odsyłającym, zgodnie z właściwością miejscową.
- 17 Sąd odsyłający utrzymuje, że z wyroku z dnia 12 listopada 2015 r., *Hewlett-Packard Belgium* (C-572/13, EU:C:2015:750) wynika, iż zasady przewidziane w belgijskim systemie wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, który był rozpatrywany w sprawie leżącej u podstaw tego wyroku, były co najmniej w części sprzeczne z dyrektywą 2001/29, ponieważ godziwa rekompensata, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. b) tej dyrektywy, nie znalazła oddźwięku w tym systemie, który do dnia 29 grudnia 2016 r. przewidywał stosowanie wynagrodzenia ryczałtowego bez obiektywnej korelacji ilościowej z faktycznym wykorzystaniem sprzętu do odtwarzania, w wyniku czego wynagrodzenie to mogło przekroczyć swój czysto kompensacyjny charakter.
- 18 Sąd odsyłający wskazuje, że w wyroku z dnia 12 listopada 2015 r. *Hewlett-Packard Belgium* (C-572/13, EU:C:2015:750) Trybunał dokonał wykładni wyjątków i ograniczeń, jakie państwo członkowskie może ustanowić w swoim ustawodawstwie krajowym na mocy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, które nie zostały ujęte w belgijskim systemie wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty obowiązującym do dnia 29 grudnia 2016 r. Trybunał miał między innymi stwierdzić, że omawiany system nie był zgodny z tym przepisem. W tym względzie wskazał on, że wspomniany system uzależniał wysokość wynagrodzenia ryczałtowego jedynie od liczby kopii za minutę, która mogła być wykonana przez rozpatrywane kopiarki, że przewidywał on zapłatę, przynajmniej w części, tych wynagrodzeń w zależności od szkody, jaką nielegalne zwielokrotnianie mogło wyrządzić zainteresowanym twórcom, niezależnie od tego, czy przypisywał on wynagrodzenie w części czy też nie osobom innym niż autorzy, że zapłaty wynagrodzenia wymagano od osób udostępniających kopiarki możliwym do zidentyfikowania użytkownikom i że przewidywał system mogący prowadzić do nadmiernej rekompensaty beneficjentów wynagrodzenia poprzez nałożenie jednocześnie wynagrodzenia ryczałtowanego i wynagrodzenia proporcjonalnego, bez mechanizmów zwrotu.

- 19 Sąd odsyłający wskazuje również, że w przypadku gdy wykładnia zgodna z dyrektywą nie jest możliwa, przepisy krajowe powinny ustąpić przed przepisami rozpatrywanej dyrektywy. Jednakże zauważa, że strony zawisłego przed nim sporu nie zgadzają się co do warunków, jakie należy spełnić w tym celu.
- 20 Zdaniem Copaco art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 jest bezpośrednio skuteczny i można się na niego powołać wobec Reprobela, który należy uznać za podmiot państwowy ze względu na powierzone mu przez państwo zadanie poboru i rozdziału wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty.
- 21 Z kolei Reprobel kwestionuje bezwarunkowy, jasny i precyzyjny charakter art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, skoro państwa członkowskie mogą przewidzieć wyjątki lub ograniczenia określone w tym przepisie zgodnie ze swym uznaniem i skoro do tych państw należy określenie godziwego charakteru rekompensaty przewidzianej w art. 5 ust. 2 tej dyrektywy.
- 22 Reprobel uważa ponadto, że nie można powoływać się wobec niego na dyrektywę 2001/29, ponieważ jest on stowarzyszeniem prawa prywatnego.
- 23 W tych okolicznościach ondernemingsrechtbank Gent, afdeling Gent (sąd gospodarczy w Gandawie, wydział w Gandawie) postanowił zawiesić postępowanie i zwrócić się do Trybunału z następującymi pytaniami prejudycjalnymi:
 - „1) Czy podmiot taki jak [Reprobel] – w zakresie, w jakim państwo na mocy dekretu królewskiego powierzyło mu pobór i rozdział kwot stanowiących określoną przez państwo godziwą rekompensatę w rozumieniu art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 i nad którym państwo sprawuje nadzór – jest podmiotem, przeciwko któremu jednostka może, w swojej obronie, powołać się na sprzeczność normy krajowej, którą podmiot ten chce narzucić tej jednostce, z prawem Unii?
 - 2) Czy dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie znaczenie ma to, że nadzór sprawowany przez państwo nad tym podmiotem obejmuje między innymi:
 - obowiązek stałego przysyłania przez ten podmiot kopii wniosku o udzielenie informacji kierowanego do dłużników – co jest konieczne zarówno w przypadku poboru, jak i rozdziału rekompensaty z tytułu zwielokrotniania – właściwemu ministrowi, tak by otrzymywał on bieżące informacje na temat sposobu, w jaki podmiot ten korzysta z prawa nadzoru, i by mógł on zdecydować, czy stosowne byłoby, by w drodze rozporządzenia ministra określić treść wniosków o udzielenie informacji, ich liczbę i częstotliwość wysyłania w taki sposób, by nie zakłócały one bardziej niż to konieczne działalności osób, od których wymaga się informacji;
 - obowiązek zwrócenia się przez ten podmiot do przedstawiciela ministra w celu wysłania wniosku o udzielenie informacji – koniecznego w przypadku poboru proporcjonalnego wynagrodzenia z tytułu zwielokrotniania – do zobowiązanych, do dystrybutorów (niezależnie od tego, czy chodzi o dystrybutorów hurtowych, czy detalicznych), do przedsiębiorstw leasingowych czy do przedsiębiorstw zajmujących się konserwacją urządzeń, jeżeli zobowiązany nie wykazuje współpracy przy poborze, z zastrzeżeniem że podmiot ten ma również obowiązek wysłania kopii takiego wniosku właściwemu ministrowi w taki sposób, aby mógł on określić treść wniosków o udzielenie informacji,

ich liczbę i częstotliwość wysyłania w taki sposób, by nie zakłócały one bardziej niż to konieczne działalności osób, od których wymaga się informacji;

- obowiązek przedkładania przez ten podmiot zasad rozdziału rekompensaty z tytułu zwielokrotniania, jak również wszelkich wprowadzonych w tym zakresie zmian, do zatwierdzenia przez właściwego ministra;
- obowiązek przedkładania przez ten podmiot sporządzonego przezeń formularza zgłoszenia do zatwierdzenia przez właściwego ministra, bez czego nie jest możliwe jego wydanie?

3) Czy dla udzielenia odpowiedzi na to pytanie znaczenie ma również to, że podmiot ten posiada następujące uprawnienia:

- uprawnienie do żądania wszelkich informacji niezbędnych do poboru wynagrodzenia z tytułu zwielokrotniania od wszystkich osób zobowiązanych, płatników składek, dystrybutorów (niezależnie od tego, czy chodzi o dystrybutorów hurtowych, czy detalicznych), przedsiębiorstw leasingowych i przedsiębiorstw zajmujących się konserwacją urządzeń. Każdy wniosek musi przy tym zawsze obowiązkowo zawierać pouczenie o sankcjach karnych obowiązujących w razie niedopełnienia wyznaczonego terminu lub udzielenia niepełnych lub nieprawidłowych informacji;
- uprawnienie do wystąpienia do wszystkich zobowiązanych z wnioskiem o udzielenie wszelkich informacji dotyczących kopiowanych utworów, które to informacje są konieczne do rozdziału wynagrodzenia z tytułu zwielokrotniania;
- uprawnienie do uzyskiwania wszelkich informacji niezbędnych do wykonania swojego zadania od organu administracji ds. cła i akcyzy, organu administracji ds. VAT oraz państwowego zakładu ubezpieczeń społecznych?

4) Czy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 jest bezpośrednio skuteczny?

5) Czy na wniosek jednostki sąd krajowy powinien odstąpić od stosowania normy krajowej, jeśli taka ustanowiona przez państwo norma jest sprzeczna ze wspomnianym wyżej art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, konkretnie dlatego, że norma sprzeczna z przywołanym artykułem zobowiązuje jednostkę do uiszczenia należności?”.

W przedmiocie pytań prejudycjalnych

W przedmiocie pytań pierwszego, drugiego i trzeciego

- 24 Poprzez pytania pierwsze, drugie i trzecie, które należy rozpatrzyć łącznie, sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że jednostka może powoływać się przed sądem krajowym wobec podmiotu, któremu państwo członkowskie powierzyło pobór i rozdział godziwej rekompensaty ustanowionej na podstawie tego przepisu na okoliczność, że uregulowanie krajowe przewidujące tę rekompensatę jest sprzeczne z prawem Unii, skoro taki podmiot wykonuje zadania w interesie publicznym, podlega zwierzchnictwu państwa i w celu wykonywania tych zadań dysponuje szczególnymi uprawnieniami wykraczającymi poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami.

- 25 Na wstępie należy zauważyć, że z krajowych przepisów prawnych znajdujących zastosowanie do sporu w postępowaniu głównym, przedstawionych w postanowieniu odsyłającym, wynika, iż Reprobel posiada formę prawną spółki spółdzielczej prawa prywatnego, w której władzach państwo belgijskie nie jest reprezentowane.
- 26 Jednakże zgodnie z utrwalonym orzecznictwem Trybunału jednostki mają możliwość powołania się bezpośrednio na bezwarunkowe i wystarczająco precyzyjne przepisy dyrektywy nie tylko przeciwko państwom członkowskim i ich organom sensu stricto, ale także, w szczególności, przeciwko podmiotom, które podlegają zwierzchnictwu lub kontroli organu władzy publicznej, realizują zadania w interesie publicznym i posiadają szczególne uprawnienia wykraczające poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami. Takie podmioty lub instytucje odróżniają się od jednostek i należy utożsamiać je z państwem albo dlatego, że są to osoby prawne prawa publicznego, będące częścią państwa w szerokim znaczeniu, albo dlatego, że podlegają one zwierzchnictwu lub kontroli organu władzy publicznej, albo też dlatego, że organy takie powierzyły im wykonywanie zadań leżących w interesie publicznym i wyposażyły je w tym celu w szczególne uprawnienia (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 lipca 1990 r., Foster i in., C-188/89, EU:C:1990:313, pkt 20; a także z dnia 10 października 2017 r., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, pkt 33, 34).
- 27 Trybunał uściślił w tym względzie, że przesłanki, zgodnie z którymi dany podmiot musi, odpowiednio, podlegać zwierzchnictwu lub kontroli państwa i posiadać szczególne uprawnienia wykraczające poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami, nie mają charakteru kumulatywnego (wyrok z dnia 10 października 2017 r., Farrell, C-413/15, EU:C:2017:745, pkt 28).
- 28 W niniejszym przypadku z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że Reprobel nie jest podmiotem prawa publicznego ani nie jest także kontrolowany przez państwo belgijskie. Należy wobec tego zbadać, czy Reprobel wykonuje zadania w interesie publicznym i dysponuje w tym celu szczególnymi uprawnieniami wykraczającymi poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami.
- 29 W pierwszej kolejności, zgodnie z orzecznictwem przytoczonym w pkt 26 niniejszego wyroku, co się tyczy przesłanki wykonywania zadań w interesie publicznym, to na mocy dekretu królewskiego z dnia 15 października 1997 r. w sprawie określenia podmiotu powołanego do poboru i rozdziału wynagrodzenia z tytułu zwielokrotniania utworów utrwalonych na nośnikach graficznych lub analogowych do poboru i rozdziału wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, o którym mowa w art. 59–61 ustawy o prawie autorskim, powołany został Reprobel.
- 30 W tym względzie należy przypomnieć, że państwa członkowskie są uprawnione, na mocy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, do wprowadzenia w swoich porządkach prawnych przewidzianych w tym przepisie wyjątków od prawa do zwielokrotniania, a także że są one zobowiązane do ustanowienia z tego tytułu godziwej rekompensaty i systemu jej finansowania (zob. podobnie wyrok z dnia 23 listopada 2023 r., Seven.One Entertainment Group, C-260/22, EU:C:2023:900, pkt 23).
- 31 Ponadto, co się tyczy formy, szczegółowych zasad i poziomu godziwej rekompensaty, Trybunał orzekł już, że owa rekompensata, jak również system, na którym się ona opiera, i jej wysokość muszą być powiązane ze szkodą poniesioną przez podmioty praw autorskich w wyniku sporządzania kopii na użytek prywatny (wyroki: z dnia 22 września 2016 r., Microsoft Mobile Sales International i in., C-110/15, EU:C:2016:717, pkt 28; a także z dnia 24 marca 2022 r., Austro-Mechana, C-433/20, EU:C:2022:217, pkt 49).

- 32 Ponadto Trybunał wypowiedział się w przedmiocie szczegółowych zasad poboru i rozdziału wynagrodzeń z tytułu godziwej rekompensaty przewidzianych w uregulowaniach belgijskich. Po pierwsze, orzekł, że godziwa rekompensata, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. b) dyrektywy 2001/29, dotyczy zwielokrotniania dokonywanego na dowolnym nośniku i przy użyciu dowolnej techniki, tj. ponoszą ją wszyscy użytkownicy urządzeń, nośników lub usług umożliwiających lub obejmujących takie zwielokrotnianie, przy czym tacy użytkownicy są uprawnieni do korzystania z wyjątków przewidzianych w tym przepisie (zob. podobnie wyrok z dnia 12 listopada 2015 r., *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, pkt 30–34).
- 33 Po drugie, Trybunał orzekł, że celem godziwej rekompensaty jest co do zasady naprawienie szkody spowodowanej rzeczywistym zwielokrotnieniem a obowiązek naprawienia szkody związanej ze zwielokrotnieniem co do zasady ciąży na osobach, które sporządziły kopie, i przybiera postać sfinansowania rekompensaty, która zostanie uiszczona podmiotowi praw autorskich. Ze względu na praktyczne trudności związane z identyfikacją użytkowników państwa członkowskie mogą ustanowić system, w ramach którego ta rekompensata obciąża osoby, które dysponują sprzętem, urządzeniami i nośnikami zwielokrotniania cyfrowego i które udostępniają ten sprzęt, urządzenia i nośniki użytkownikom lub świadczą im usługi zwielokrotniania, a więc które przenoszą koszty na owych użytkowników końcowych (zob. podobnie wyrok z dnia 12 listopada 2015 r., *Hewlett-Packard Belgium*, C-572/13, EU:C:2015:750, pkt 69, 70).
- 34 W tym kontekście, jak zasadniczo zauważył rzecznik generalny w pkt 40 opinii wydanej w niniejszej sprawie, uprawnionemu z tytułu prawa do zwielokrotniania byłoby bowiem bardzo trudno dochodzić tego prawa w odniesieniu do czynności, których użytkownicy dokonują w sferze prywatnej. Wprowadzenie wyjątków od tego prawa, przewidzianych w art. 5 ust. 2 dyrektywy 2001/29, zapewnia więc uprawnionym korzystanie z dochodów, które bardzo trudno byłoby uzyskać bezpośrednio od użytkowników.
- 35 Uregulowanie belgijskie przewiduje, że podmioty praw autorskich i praw pokrewnych otrzymują z tytułu tych wyjątków rekompensatę za poniesioną szkodę, składającą się z części obliczonej w sposób zryczałtowany i ustalony z góry oraz wynagrodzenie proporcjonalne ustalone z dołu i finansowane z wynagrodzeń wypłacanych przez wszystkich nabywców urządzeń i nośników kopii lub przez odbiorców usług zwielokrotniania uprawnionych z tytułu tych praw do korzystania z tych wyjątków. Pobór takiego wynagrodzenia i wypłata uprawnionym godziwej rekompensaty jest zatem zadaniem realizowanym w interesie publicznym.
- 36 Z tego też względu należy odrzucić tezę rządu francuskiego, zgodnie z którą spółka Reprobel nie realizuje zadania w interesie publicznym, lecz działa wyłącznie w prywatnym interesie uprawnionych z tytułu praw autorskich i praw pokrewnych. Poprzez zadanie powierzone podmiotowi powołanemu do poboru i rozdziału wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty państwo członkowskie wprowadziło bowiem obowiązek rezultatu nałożony na niego w art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, a mianowicie obowiązek zapewnienia, na rzecz podmiotów prawa, skutecznego poboru godziwej rekompensaty, mającej na celu zachowanie właściwej równowagi między wchodzącymi w grę interesami, co leży wyłącznie w interesie publicznym (zob. podobnie wyrok z dnia 8 września 2022 r., *Ametic*, C-263/21, EU:C:2022:644, pkt 69).
- 37 W drugiej kolejności, co się tyczy oceny uprawnień podmiotu takiego jak Reprobel, należy przede wszystkim przypomnieć, że jest on jedynym podmiotem powołanym do poboru i rozdziału praw do wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, przewidzianych w art. 59–61 ustawy o prawie autorskim.

- 38 W tym kontekście, jak podkreślił zasadniczo rzecznik generalny w pkt 45 opinii, z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał wynika, że spółce Reprobel powierzono szczególne uprawnienia wykraczające poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami, przede wszystkim prawo do żądania od producentów i dystrybutorów urządzeń i nośników służących do kopiowania zapłaty wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty.
- 39 Podmiot taki jak Reprobel, który jest uprawniony do pobierania wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, może bowiem z mocy prawa żądać zapłaty tego wynagrodzenia od każdej osoby należącej do kręgu zobowiązanych, określonego w sposób abstrakcyjny w przepisach krajowych.
- 40 Nie ma przy tym znaczenia podnoszona przez Reprobel i rząd belgijski okoliczność, że to nie ten podmiot, lecz organy władzy publicznej ustalają wysokość omawianego wynagrodzenia. Wykonywanie zadań w interesie publicznym nie oznacza bowiem, że podmiot, który wykonuje te zadania, sam określa wszystkie ich aspekty lub że uprawnienia, którymi dysponuje w tym celu, powinny mieć charakter dyskrecjonalny. Ponadto ograniczenie przez władzę publiczną swobody działania podmiotu wykonującego zadania w interesie publicznym tym bardziej potwierdza, że podmiot ten działa w imieniu państwa i stanowi jego emanację.
- 41 Ponadto, jak wynika z postanowienia odsyłającego, Reprobel dysponuje szeregiem szczególnych uprawnień, między innymi w zakresie żądania informacji, które umożliwiają mu wykonanie powierzonego zadania leżącego w interesie publicznym.
- 42 Po pierwsze, ma on prawo zwracać się zarówno do podmiotów zobowiązanych do zapłaty wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, jak też do innych podmiotów działających na rynku urządzeń do kopiowania (jak przedsiębiorstwa zajmujące się konserwacją takich urządzeń), o udzielenie wszelkich informacji niezbędnych do ustalenia podmiotów zobowiązanych oraz wysokości należnych od nich kwot pod rygorem sankcji karnych. Należy uznać, że takie uprawnienie wykracza poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami.
- 43 W tym kontekście nie jest istotna kwestia, podnoszona przez Reprobel i rząd belgijski, że Reprobel nie ma uprawnienia do nakładania sankcji na podmioty niewywiązujące się z obowiązku udzielenia mu informacji. Niedopełnienie tego obowiązku zagrożone jest bowiem, zgodnie z informacjami zawartymi w postanowieniu odsyłającym, sankcjami karnymi, do których nakładania z natury rzeczy właściwe są tylko sądy. Natomiast samo istnienie tych sankcji świadczy o szczególnym charakterze uprawnień przyznanych Reprobelowi.
- 44 Po drugie, z akt sprawy, którymi dysponuje Trybunał, wynika, że Reprobel jest uprawniony do zasięgania informacji niezbędnych do wykonywania swoich zadań od organów celnych, podatkowych i do spraw zabezpieczenia społecznego. Takie upoważnienie stanowi, z zastrzeżeniem ustaleń, których powinien dokonać sąd odsyłający, uprawnienie wykraczające poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami. Informacje takie, jak wielkość przywozu sprzętu lub nośników kopii lub obrót producentów lub dystrybutorów takich urządzeń i nośników nie mogą bowiem co do zasady zostać przekazane osobom, które nie dysponują takim uprawnieniem.
- 45 Biorąc powyższe pod uwagę, odpowiedź na pytania pierwsze, drugie i trzecie jest następująca: art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że jednostka może powoływać się przed sądem krajowym wobec podmiotu, któremu państwo członkowskie powierzyło pobór i rozdział godziwej rekompensaty ustanowionej na podstawie tego przepisu, na

okoliczność, że uregulowanie krajowe przewidujące tę rekompensatę jest sprzeczne z bezpośrednio skutecznymi przepisami prawa Unii, skoro taki podmiot w celu wykonywania zadań w interesie publicznym dysponuje szczególnymi uprawnieniami wykraczającymi poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami.

W przedmiocie pytań czwartego i piątego

- 46 Poprzez pytania czwarte i piąte sąd odsyłający dąży w istocie do ustalenia, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że jest on bezpośrednio skuteczny, wobec czego w braku prawidłowej transpozycji tego przepisu jednostka może powołać się na ten przepis w celu wyłączenia stosowania norm krajowych zobowiązujących ją do zapłaty wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty wymaganego z naruszeniem tego przepisu.
- 47 Na wstępie należy przypomnieć, że z utrwalonego orzecznictwa Trybunału wynika, iż we wszystkich wypadkach, gdy przepisy dyrektywy są z punktu widzenia swej treści bezwarunkowe i wystarczająco precyzyjne, jednostki mogą powoływać się na nie przed sądami krajowymi przeciwko państwu, jeśli państwo to nie transponowało dyrektywy do prawa krajowego w wyznaczonym terminie lub jeśli dokonało niewłaściwej transpozycji (wyrok z dnia 6 listopada 2018 r., Max-Planck-Gesellschaft zur Förderung der Wissenschaften, C-684/16, EU:C:2018:874, pkt 63 i przytoczone tam orzecznictwo).
- 48 W tym względzie Trybunał wyjaśnił, że przepis prawa Unii jest, po pierwsze, bezwarunkowy, jeżeli ustanawia zobowiązanie niepoddane żadnym warunkom i nieuzależnione, w zakresie jego wykonania lub skutków, od wydania przez instytucje Unii lub państwa członkowskie jakiegokolwiek aktu, oraz po drugie, wystarczająco precyzyjny, by podmioty prawa mogły się na niego powoływać, a sądy mogły go stosować, jeżeli formułuje zobowiązanie w sposób niedwuznaczny [wyrok z dnia 8 marca 2022 r., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Bezpośrednia skuteczność), C-205/20, EU:C:2022:168, pkt 18).
- 49 W niniejszej sprawie Reprobel, a także rządy belgijski i francuski argumentują, że wobec szerokiego marginesu uznania, jakim państwa członkowskie dysponują w organizacji systemu godziwej rekompensaty, o której mowa w art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, i jej finansowania, przepis ten nie jest wystarczająco bezwarunkowy i precyzyjny, by przypisać mu bezpośrednią skuteczność na podstawie cytowanego powyżej orzecznictwa Trybunału.
- 50 Niemniej Trybunał uściślił już, że nawet jeśli dyrektywa pozostawia państwom członkowskim pewien zakres uznania przy ustalaniu zasad jej wykonania, można uznać, że przepis tej dyrektywy ma charakter bezwarunkowy i precyzyjny, jeżeli nakłada on na państwa członkowskie w jednoznaczny sposób wyraźny obowiązek osiągnięcia określonego rezultatu, który nie jest obwarowany żadnym warunkiem co do stosowania wyrażonej w nim normy [wyrok z dnia 8 marca 2022 r., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Bezpośrednia skuteczność), C-205/20, EU:C:2022:168, pkt 19).
- 51 W tym względzie należy przypomnieć, że zasada pierwszeństwa wymaga od sądu krajowego, do którego kompetencji należy stosowanie przepisów prawa Unii, by – w razie niemożności dokonania wykładni uregulowania krajowego w sposób zgodny z wymogami określonymi w prawie Unii – zapewnił pełną skuteczność wymogów tego prawa w zawisłym przed nim sporze, w razie konieczności odstępując z własnej inicjatywy od stosowania wszelkich przepisów lub praktyk krajowych, także późniejszych, które są niezgodne z przepisem prawa Unii mającym bezpośrednią skuteczność, bez konieczności zwracania się o wcześniejsze uchylene tego

przepisu krajowego lub praktyki krajowej lub oczekiwania na ich uchylenie w drodze ustawodawczej lub w jakimkolwiek innym trybie konstytucyjnym [wyrok z dnia 8 marca 2022 r., Bezirkshauptmannschaft Hartberg-Fürstenfeld (Bezpośrednia skuteczność), C-205/20, EU:C:2022:168, pkt 37].

- 52 Analiza, którą należy przeprowadzić w celu zbadania, czy art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 jest bezwarunkowy i wystarczająco precyzyjny, musi dotyczyć w szczególności trzech aspektów, a mianowicie określenia kręgu osób uprawnionych do ochrony przewidzianej w tym przepisie, zakresu tej ochrony oraz ustalenia podmiotu zobowiązanego z tytułu omawianej ochrony (zob. analogicznie wyrok z dnia 6 września 2018 r., Hampshire, C-17/17, EU:C:2018:674, pkt 56).
- 53 W tym względzie Trybunał orzekł już, że art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 nakłada na państwa członkowskie, które postanowiły przewidzieć wyjątki lub ograniczenia dotyczące prawa do zwielokrotniania, konkretne obowiązki w celu zapewnienia, że podmioty tego prawa otrzymają godziwą rekompensatę (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 października 2010 r., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 36; a także z dnia 22 września 2016 r., Microsoft Mobile Sales International i in., C-110/15, EU:C:2016:717, pkt 25).
- 54 Prawdą jest, że państwa członkowskie nie są zobowiązane do wprowadzania w swoim prawie krajowym wyjątków przewidzianych w art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 (zob. podobnie wyroki: z dnia 21 kwietnia 2016 r., Austro-Mechana, C-572/14, EU:C:2016:286, pkt 18; a także z dnia 22 września 2016 r., Microsoft Mobile Sales International i in., C-110/15, EU:C:2016:717, pkt 27 i przytoczone tam orzecznictwo). Jeżeli jednak uczynią to, muszą również przewidzieć zapłatę godziwej rekompensaty twórcom poszkodowanym w wyniku zastosowania tych wyjątków (zob. podobnie wyrok z dnia 21 października 2010 r., Padawan, C-467/08, EU:C:2010:620, pkt 36) i uwzględnić warunki dotyczące struktury i poziomu tej rekompensaty, wynikające z wykładni tego przepisu.
- 55 Wśród tych warunków znajdują się te, które Trybunał ustanowił w wyroku z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), w odniesieniu do sposobu obliczania wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty. W wyroku tym, do którego odnosi się sąd odsyłający, Trybunał orzekł, że o ile art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 pozostawia państwom członkowskim swobodę w zakresie określenia sposobów finansowania oraz poboru godziwej rekompensaty, jak też jej wysokości, o tyle system łączący wynagrodzenie ryczałtowe naliczane z góry oraz wynagrodzenie proporcjonalne naliczane z dołu musi, rozpatrywany całościowo, umożliwiać pobór opłaty z tytułu godziwej rekompensaty, której wysokość odpowiada w istocie rzeczywistej szkodzie, jaką ponoszą osoby uprawnione z tytułu praw autorskich. Aby móc spełnić ten warunek, taki system musi zawierać mechanizmy, w szczególności mechanizm zwrotu, pozwalające na skorygowanie każdej sytuacji nadmiernej rekompensaty, która byłaby niezgodna z wymogiem wskazanym w motywie 31 dyrektywy 2001/29, zgodnie z którym należy zachować właściwą równowagę między podmiotami praw autorskich a użytkownikami przedmiotów objętych ochroną, a wobec tego z art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 (zob. podobnie wyrok z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, pkt 83–86).
- 56 Co się tyczy w szczególności treści praw wynikających z przepisów dyrektywy 2001/29, które mogą być bezpośrednio skuteczne, z orzecznictwa Trybunału wynika, że jednostki mają prawo nie ponosić ciężaru finansowego wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty, jeżeli jest ono pobierane z naruszeniem zasad wynikających, zgodnie z orzecznictwem Trybunału, z art. 5 ust. 2 lit. a) i b) tej dyrektywy (zob. podobnie wyroki: z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard

Belgium, C-572/13, EU:C:2015:750, pkt 85–87; a także z dnia 22 września 2016 r., Microsoft Mobile Sales International i in., C-110/15, EU:C:2016:717, pkt 37, 54, 55). Tym samym Trybunał wyraźnie podkreślił konieczność istnienia w systemie godziwej rekompensaty prawa do zwrotu nienależnie pobranej opłaty mającej na celu finansowanie takiej rekompensaty.

- 57 W niniejszej sprawie, ponieważ uregulowanie krajowe rozpatrywane w postępowaniu głównym jest niezgodne z art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29, jak wynika w istocie z wyroku z dnia 12 listopada 2015 r., Hewlett-Packard Belgium (C-572/13, EU:C:2015:750), sąd odsyłający, przed którym toczy się spór dotyczący zawieszenia przez jednostkę zapłaty wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty wymaganego przez to uregulowanie, jest zobowiązany do zapewnienia pełnej skuteczności tego przepisu poprzez odstąpienie od stosowania wspomnianego uregulowania krajowego w celu rozstrzygnięcia zawisłego przed nim sporu.
- 58 Biorąc powyższe pod uwagę, odpowiedź na pytania czwarte i piąte jest następująca: art. 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29 należy interpretować w ten sposób, że jest on bezpośrednio skuteczny, wobec czego w braku prawidłowej transpozycji tego przepisu jednostka może powołać się na ten przepis w celu wyłączenia stosowania norm krajowych zobowiązujących ją do zapłaty wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty wymaganego z naruszeniem tego przepisu.

W przedmiocie kosztów

- 59 Dla stron w postępowaniu głównym niniejsze postępowanie ma charakter incydentalny, dotyczy bowiem kwestii podniesionej przed sądem odsyłającym, do niego zatem należy rozstrzygnięcie o kosztach. Koszty poniesione w związku z przedstawieniem uwag Trybunałowi, inne niż koszty stron w postępowaniu głównym, nie podlegają zwrotowi.

Z powyższych względów Trybunał (pierwsza izba) orzeka, co następuje:

- 1) Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29/WE Parlamentu Europejskiego i Rady z dnia 22 maja 2001 r. w sprawie harmonizacji niektórych aspektów praw autorskich i pokrewnych w społeczeństwie informacyjnym**

należy interpretować w ten sposób, że:

jednostka może powoływać się przed sądem krajowym wobec podmiotu, któremu państwo członkowskie powierzyło pobór i rozdział godziwej rekompensaty ustanowionej na podstawie tego przepisu, na okoliczność, że uregulowanie krajowe przewidujące tę rekompensatę jest sprzeczne z bezpośrednio skutecznymi przepisami prawa Unii, skoro taki podmiot w celu wykonywania zadań w interesie publicznym dysponuje szczególnymi uprawnieniami wykraczającymi poza normy obowiązujące w stosunkach między jednostkami.

- 2) Artykuł 5 ust. 2 lit. a) i b) dyrektywy 2001/29**

należy interpretować w ten sposób, że:

jest on bezpośrednio skuteczny, wobec czego w braku prawidłowej transpozycji tego przepisu jednostka może powołać się na ten przepis w celu wyłączenia stosowania norm

krajowych zobowiązujących ją do zapłaty wynagrodzenia z tytułu godziwej rekompensaty wymaganego z naruszeniem tego przepisu.

Podpisy